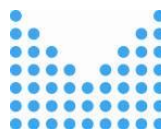

Evropská unie
Evropský sociální fond
Operační program Zaměstnanost

MINISTERSTVO VNITRA
ČESKÉ REPUBLIKY

Subobecní struktura v České republice

Komparace české právní úpravy
a právní úpravy zemí střední Evropy

odbor strategického rozvoje a koordinace veřejné správy

Ministerstvo vnitra ČR

2022

Zpracováno v rámci projektu „Implementační jednotka Strategického rámce rozvoje veřejné správy České republiky pro období 2014–2020“, reg. č. CZ.03.4.74/0.0/0.0/15_019/0000125.

Projekt je spolufinancován z prostředků Evropské unie, Evropského sociálního fondu.

Obsah

1. Úvod	3
2. Formy subobecní struktury v České republice	3
2.1.1 Vznik a působnost osadních výborů	5
2.2 Statutární města	6
2.2.1 Právní úprava statutárních měst.....	6
2.3 Shrnutí.....	7
3. Subobecní struktura ve vybraných zemích střední Evropy	8
3.1 Spolková republika Německo	8
3.1.1 Hesensko	8
3.1.2 Sasko	9
3.1.3 Durynsko	10
3.1.4 Shrnutí.....	11
3.2 Formy subobecní struktury v Rakousku.....	11
3.2.1 Štýrsko	12
3.2.2 Dolní Rakousko	12
3.2.3 Shrnutí.....	12
3.3 Formy subobecní struktury v Polsku, Slovensku a Maďarsku.....	13
3.3.1 Polsko	13
3.3.2 Slovensko	14
3.3.3 Maďarsko	14
3.3.4 Shrnutí.....	14
4. Závěr.....	15

1. Úvod

Předkládaná studie s názvem „*Subobecní struktura v České republice*“ realizuje opatření 5.2.3 koncepce Klienty orientovaná veřejná správa 2030. Toto opatření má především odpovědět na otázku, **jakou úlohu subobecní struktura v ČR plní, a zdali existuje potenciál na její kvalitativní změnu.**

Subobecní struktura (angl. *sub-municipal units*) představuje (formální) rozdělení obcí na jednotlivé části, které plní určité úkoly a které vznikají přímo na základě zákona či rozhodnutím zastupitelstva v mezích zákona. Subobecní struktura je úzce spjata s participací občanů a lokální demokracií jako takovou.

Česká právní úprava subobecní struktury bude postupně srovnávána s právní úpravou všech sousedních zemí (Slovensko, Polsko, Německo, Rakousko) a Maďarska. V případě Spolkové republiky Německo byl zvolen příklad spolkové země Hesensko, Durynsko a Sasko, zatímco v případě Spolkové republiky Rakousko příklad Štýrska a Dolního Rakouska.

Základní otázky

V České republice je subobecní struktura institutem zákona o obcích, avšak ve všech svých variantách má fakultativní charakter. Studie tak primárně hledá odpověď na otázku, zdali i v dalších ze sledovaných zemí je fakultativní charakter subobecní struktury převládající. V ČR je právní úprava subobecní struktury poměrně podrobná, a to především v případě statutárních měst (viz níže), nabízí se tedy analogicky otázka, do jaké míry jsou podrobné právní úpravy ve sledovaných zemích.

Vedle výše uvedených dvou kvantitativních otázek, má třetí položená otázka kvalitativní charakter, neboť směřuje ke vzájemnému vztahu (menší) části obce a velké obce (jejímu zastupitelstvu), která ve většině případů dává určité formě subobecní struktury na základě a v mezích zákona základní legitimitu, neboť rozhoduje o jejím vzniku. Jsou oprávnění, která mají české varianty meziobecní struktury ve vztahu k velké obci, podobné povahy jako v dalších sledovaných zemích či na kvantitativně jiné úrovni, zní třetí otázka.

2. Formy subobecní struktury v České republice

Zákon o obcích hovoří o subobecní struktuře, tedy o útvarech menších než je obec, na několika místech. V nejobecnější rovině je to ustanovení § 27 odst. 2 OZ, které definuje „část obce“. Tou je „**evidenční jednotka** vytvořená budovami s čísly popisnými a čísly evidenčními“. Dále toto ustanovení výslovně stanoví, že názvy částí obcí jsou zpravidla „*převzaty ze zaniklých obcí, osad nebo z názvů historicky vzniklých území, na nichž se tyto části nacházejí.*“ Pojem „zpravidla“ znamená, že nejde o zákonnou podmínku, a že se části obce mohou nazývat i jinak. Vedle pojmu osadní výbor proto uvádí ještě pojem „místní výbor“, pod souborným názvem „osadní výbor“.

Část obce má především evidenční význam, za určitých okolností však může mít rovněž význam právní, a to v případě, kdy je část obce propůjčen určitý podíl na správě obce. To je možné dvojím způsobem: vytvořením (obecné) komise rady či výboru zastupitelstva (ustanovení § 117 a násl. resp. § 122 OZ), které se zabývají problémy místních částí, a kterým bývá i umožněna správa např. určité části obecního rozpočtu, nebo formálním způsobem (osadní výbor, resp. městská část/městský obvod). Příklady

zmíněných komisí nebo výborů lze nalézt především ve statutárních městech, které nejsou územně členěny¹.

Příklady využívání „běžných“ komisí či výborů

Komise pro místní části dnes fungují v některých malých městech – nejsou zde zřízeny osadní výbory jakožto poradní orgány zastupitelstva, ale právě komise jako poradní orgány rady obce. Příkladem může být město Nechanice, kde je zřízeno celkově šest Komisí místních řízení místních částí², město Český Brod, kde je zřízena jedna Komise pro místní části (pro místní část Štolmíř, Liblice a osadu Zahradu)³ nebo Milevsko, kde je rovněž zřízena jedna Komise pro místní části (pro místní část Velká, Rukáveč, Milevsko, Dmýšnice, Něžovice a Klisín).⁴ Předmětem činnosti těchto komisí pro místní části je obecně projednávání investičních akcí v daných místních částech, setkávání s občany a řešení jejich podnětů, ale také například vytváření podkladových materiálů (doporučení) pro radu města.

Komise pro místní části nejsou ovšem v českém prostředí záležitostí pouze malých měst, ale jsou využívány také v případě statutárních měst, která se nečlení na městské části (městské obvody). Například se jedná o statutární město Olomouc⁵, nebo statutární město Zlín⁶. Statutární město Havířov řeší problematiku zapojení občanů místních částí zřízením osmi občanských komisí podle jednotlivých lokalit⁷. Statutární město České Budějovice využívá územní komisi, která se člení dále na 9 územních skupin podle jednotlivých lokalit⁸. Komise pro místní části se v případě statutárních měst v obecné rovině zabývají obdobnými problémy jako výše uvedená města – přenášejí podněty z dané místní části a formulují potřeby dané místní části v záležitostech nových investic města, oprav a údržby majetku města, včetně veřejných prostranství, ale také se například vyjadřují (mohou vznést připomínky a podněty) k městským strategickým a koncepčním dokumentům, jež se bezprostředně dotýkají jejich lokality (části).

Město Semily používá výbory zastupitelstva pro regenerace svých sídlišť.⁹

2.1 Osadní výbor

Určitým kvalifikovaným institutem ve vztahu k částem obce je osadní či místní výbor stanovený v ustanovení § 120 ZO. Jde o zvláštní druh výboru vůči obecně formulovanému výboru zastupitelstva podle § 117 a násl. ZO. Jak stanoví komentář k zákonu o obcích, osadní výbory by měly být spojeny se

¹ K podrobnostem vizte studii Analýza rozsahu výkonu veřejné správy v jednotlivých statutárních městech, městských částech a městských obvodech, In: www.mvcr.cz.

² Město Nechanice - Komise místních řízení místních částí (<https://www.nechanice.cz/samosprava/komise-rady-mesta/>).

³ Město Český Brod – Komise pro místní části (<https://www.cesbrod.cz/group/komise-pro-mistni-casti>).

⁴ Milevsko – Komise pro místní části (<https://www.milevsko-mesto.cz/samosprava/rada-mesta/komise-rady?dirlid=1723-898-9204-898>).

⁵ [Komise městských částí \(olomouc.eu\)](http://komise.mestskychcasti.olomouc.eu).

⁶ [Komise MČ - Zlín.eu \(zlin.eu\)](http://komise.mc-zlin.eu).

⁷ [Komise rady | Statutární město Havířov \(havirov-city.cz\)](http://komise.rady-statutarni-mesto-havirov-city.cz).

⁸ [Územní komise | Oficiální stránky statutárního města České Budějovice \(c-budejovice.cz\)](http://uzemi.komise-oficialni-stranky-statutarniho-mesta-ceske-budejovice.cz).

⁹ [Výbor pro regeneraci sídliště Na Olešce / zápisy z jednání: Semily](#) či [Výbor pro regeneraci sídliště Řeky / zápisy z jednání: Semily](#).

zaniklými obcemi, které měly před rokem 1989 samostatnost, avšak po tomto datu byly přiřčeny k větším obcím¹⁰. Ani tato skutečnost však není podmínkou.

Starší z komentářů (2007) stanoví, že osadní výbory musí vzniknout striktně pouze v částech obce (§ 27 odst. 2 ZO. Podle novějšího komentáře k zákonu o obcích (2019) nemusí být splněna ani tato podmínka, a osadní výbor lze zřídit i částech obce, které nejsou částí obce podle zmíněného ustanovení, např. v sídlištní výstavbě¹¹. Zmíněný komentář však doporučuje, aby v této situaci zastupitelstvo zvážilo zřízení „prostého“ výboru podle § 117 ZO viz výše uvedený příklad z města Semily.

2.1.1 Vznik a působnost osadních výborů

Zřízení osadních výborů není zákonem o obcích předjímáno jako povinnost, jde o dobrovolný akt zastupitelstva dané obce. Podle ustanovení § 120 odst. 1 má osadní výbor nejméně tři členy. Jejich celkový počet určí zastupitelstvo obce. Je rovněž vhodné, aby osadní výbor měl svůj jednací řád. Členové osadního výboru jsou občané obce, kteří jsou přihlášení k trvalému pobytu v té části obce, pro kterou je osadní výbor zřízen, a jsou určeni zastupitelstvem obce. Předsedu osadního výboru zvolí zastupitelstvo z řad členů výboru. Oproti „jednoduchým“ výborům má osadní výbor jedno specifikum, že jeho předseda nemusí být členem zastupitelstva, vizte ustanovení § 117 odst. 4 ZO. Vznik, zrušení a stanovení úkolů osadního výboru je právem zastupitelstva.

Osadní výbory mají především „iniciační“ a „signalizační“ pravomoc vůči „velkému“ zastupitelstvu¹². V tomto ohledu mohou osadní výbory dle zákona **předkládat** zastupitelstvu, radě a výborům návrhy týkající se rozvoje části obce a rozpočtu obce, **vyjadřovat se** k návrhům předkládaným zastupitelstvu nebo radě obce k rozhodnutí, pokud se týkají části obce a **vyjadřovat se** k připomínkám a podnětům předkládaným občany obce, kteří jsou hlášeni k trvalému pobytu, v části obce, orgánům obce. Komentář k zákonu o obcích rovněž stanoví, že k oprávněním osadních výborů patří rovněž možnost obracet se i na další orgány obce (např. obecní úřad či příspěvkové organizace)¹³. Zmíněná pravomoc osadních výborů však není pro zastupitelstvo obce závazná, k prosazení svých zájmů nemá osadní výbor žádné „tvrdé“ zákonem stanovení nástroje.

Kvalifikovanější postavení má podle ZO předseda osadního výboru, kterému musí být na zasedání zastupitelstva uděleno slovo, pokud o to požádá. V tomto ohledu však i předseda osadního výboru musí ctít jednací řád zastupitelstva, s ohledem na svou funkci by měl hovořit o otázce spojené s osadním výborem, kterému předsedá¹⁴.

Judikatura v případě osadních výborů dosud neexistuje, četná komentářová literatura se odvolává především na prvorepublikovou judikaturu, která definovala i pojem „osada“. Ta je „souborem usedlostí, jež tvoří pod zvláštním jménem samostatnou topografickou jednotku státem uznanou“¹⁵.

¹⁰ Zákon o obcích, Komentář, 1. vydání (2019), str. 689 až 691, J. Škop.

¹¹ Škop, str. 689.

¹² Škop, str. 691.

¹³ Tamtéž.

¹⁴ Bližší informace o fungování osadních výborů, In: Analýza rozsahu výkonu veřejné správy.

¹⁵ Zákon o obcích, Komentář, Wolters Kluver, § 120, JUDr. Petr Průcha,

Příklady osadních výborů

Osadní výbory jsou využívány vedle měst, obcí a městysů rovněž ve statutárních městech. Například statutární město Liberec má zřízeno celkově 14 osadních výborů¹⁶. Dále mají osadní výbor zřízeny statutární města Děčín¹⁷, Frýdek-Místek¹⁸, Jablonec nad Nisou¹⁹, Jihlava²⁰, Prostějov²¹ a Třinec²². V ČR nejsou veřejnoprávně evidovány osadní výbory, které jsou rozesety po celém území. Zřejmě nejucelenější příklad geografického vymezení osadních výborů přináší česká mutace wikipedie, která uvádí 228 příkladů existence osadních výborů v různých částech ČR²³.

2.2 Statutární města

Subobecní charakter mají rovněž statutární města, která jsou zákonem o obcích upravena v hlavě VIII obecního zřízení (§ 130 až 146). Statutární města jsou definovaná v ustanovení § 4 zákona o obcích, ustanovení § 20 hovoří o městských částech a městských obvodech jako o „organizačních jednotkách města“. Z tohoto ustanovení vyplývá, že městské části/městské obvody územně členěných statutárních měst nemají právní subjektivitu, ta je odvozena od statutárního města. Název statutární město je odvozeno od obecně závazné vyhlášky, kterým se vydává statut statutárního města.

Zmíněná úprava v hlavě VIII se týká především územně členěných statutárních měst, kterých je však v ČR menšina. Některá ustanovení se však dotýkají všech statutárních měst, např. § 140 upravující funkci náměstka primátora. Územně členěnými statutárními městy jsou pouze **Brno, Plzeň, Ostrava, Liberec, Opava, Ústí nad Labem a Pardubice**, zatímco všechna ostatní statutární města nejsou vnitřně členěna. Funkčně i kompetenčně se tak vnitřně nečleněná statutární města neliší od ostatních měst v České republice. Pro statutární města jsou typické rozdílné názvy funkcí starosty, kterým je primátor, resp. obecní úřad, kterým je magistrát.

Ministerstvo vnitra věnovalo v minulosti problematice statutárních měst výraznou pozornost, jejímž výstupem byla rozsáhlá **Analýza rozsahu výkonu veřejné správy v jednotlivých statutárních městech, městských částech a městských obvodech** z roku 2018.

2.2.1 Právní úprava statutárních měst

Oproti osadnímu výboru je úprava statutárních měst mnohem širší, ač (jak uvedeno výše) se týká především 7 územně členěných statutárních měst. Právní úprava Hlavního města Prahy je upravena zvláštním zákonem (zákon č. 131/2000 Sb., o HMP). Právní úprava hlavy VIII je poměrně podrobná a obsahuje statut statutárních měst (§ 130), svěření výkonu samostatné působnosti městské části nebo městskému obvodu statutem (§ 131), majetek svěřený městským částem a městským obvodům (§ 132), majetkoprávní úkony městských obvodů a městských částí (§ 133), jednání městských obvodů a městských částí; odměny zastupitelů (§ 134), závaznost usnesení orgánů statutárního města (§ 135),

¹⁶ [Osadní výbory - Statutární město Liberec](#).

¹⁷ [Osadní výbor Dolní Žleb \(mmdecin.cz\)](#).

¹⁸ [Osadní výbory | Výbory ZM | Zastupitelstvo města | Magistrát | Oficiální stránky statutárního města Frýdek-Místek! \(frydekmostek.cz\)](#).

¹⁹ [Osadní výbory - Jablonec nad Nisou \(mestojablonec.cz\)](#).

²⁰ [Osadní výbory částí města: Jihlava](#).

²¹ [Osadní výbory - Prostějov \(prostejov.eu\)](#).

²² [Osadní výbor Třinec-Konská-Osůvky: statutární město Třinec \(trinecko.cz\)](#).

²³ [Osadní výbor – Wikipedie \(wikipedia.org\)](#).

správce městského obvodu a městské části (§ 136), svolání a rozpuštění zastupitelstva městské části a městského obvodu (§ 137), výkon přenesené působnosti orgány statutárních měst a orgány jejich městských částí a obvodů (§ 139), náměstek primátora a tajemník (§ 140), označování písemností vydaných orgány statutárních měst (§ 141), symboly městského obvodu nebo městské části (§ 142), resp. ocenění významných životních událostí (§143).

Podobně jako v případě osadního zřízení je zřízení městských částí a městských obvodů založena na vůli zastupitelstva, které je nemusí vůbec zřídit. Pokud je však zřídit, je jejich působnost oproti osadním výborům co do práv a povinností vyváženější, neboť statut by měl (zejména) obsahovat „*vzájemnou součinnost mezi orgány města a orgány městských obvodů a městských částí*“, což v případě osadního zřízení zákon neupravuje. Rovněž příkladně způsob odejmutí svěřené věci městské části nebo městského obvodu je poměrně složité (§ 132). Na volby do městských částí a obvodů se použije obecný právní předpis, kterým je zákon č. 491/2001 Sb.

2.3 Shrnutí

Zákon o obcích upravuje výslovně dvě formy subobecní struktury, kterými jsou osadní/místní výbory a městské části či městské obvody územně členěných statutárních měst. Vedle toho je možné k subobecní struktuře využít i „klasické“ výbory zastupitelstva či komise rady obce, do jejichž působnosti lze svěřit záležitosti místních částí dané obce. Místní části jsou evidenčními jednotkami obce, jejichž občané se mohou určitým způsobem podílet na správě obce. Městské části nebo městské obvody jsou organizačními jednotkami obce, které nemají právní subjektivitu.

Všechny formy subobecní struktury s pojené s participací občanů jsou v případě ČR založeny na dobrovolné bázi a jejich vznik, zrušení a úkoly vychází z rozhodnutí zastupitelstva. V případě osadních výborů se jejich právo omezuje především na iniciační a signalizační funkci, která se vztahuje k území, na kterém byl osadní výbor zřízen. Předsedovi osadního výboru zákon zaručuje právo na udělení slova v zastupitelstvu. Zákon však neobsahuje žádné mechanismy, (brzdy a rovnováhy), podle kterých by osadní výbory mohly lépe uplatňovat své pozice.

Právní úprava hlavy VIII zákona o obcích se týká především územně členěných statutárních měst, i když lze některá ustanovení použít i v případě statutárních měst, která se vnitřně nečlení. Oproti statutárním městům mají městské části mnohem více oprávnění a jejich vztah vůči (velkému) zastupitelstvu je vyváženější, ač i zde platí, že městské části a městské obvody jsou vždy odvozeny od zastupitelstva statutárního města.

3. Subobecní struktura ve vybraných zemích střední Evropy

3.1 Spolková republika Německo

Spolková republika Německo je federálním státem, který se skládá z 16 spolkových zemí. Co do subobecní struktury, tak existuje mnoho různě podrobných právních úprav a rozmanitých forem. V této studii byla využita právní úprava spolkové republiky Hesensko, Sasko a Durýňsko, které patří k nejpodrobnějším. Na členění tzv. velkých měst, které jsou obecně vymezena jako „města netvořící okres“ (kreisfreie Städte) nebude v dalším textu brán jen omezený ohled. Tato města mají na rozdíl od ostatních měst navíc působnost okresu, který v podmínkách ČR neexistuje. Zahraniční komparace těchto měst je součástí zmíněné Analýzy statutárních měst z roku 2018. Jádrem této podkapitoly je ta část subobecní struktury, která je svým charakterem podobná osadním výborům a místním částem.

Zmíněná podrobnost všech třech právních úprav není náhodná, neboť navazuje na proběhlé územní reformy s cílem aspoň částečně zmírnit jejich následky pro zaniklé obce a jejich občany tím, že jim je ponechána určitá míra podílu na správě obce, která je řádově vyšší než v případě osadního zřízení České republiky.

3.1.1 Hesensko

Rozloha Hesenska činí 21 115 km² a žije zde celkově 6,3 milionů obyvatel. Počet obcí v Hesensku činí celkově 422, územní reforma zde byla provedena mezi lety 1969 až 1979. Právní úprava subobecní struktury je stanovena zákonem o obcích (Hessische Gemeindeordnung)²⁴, především ve čtvrtém oddíle s názvem „opatření k podpoře samosprávy“, kterým jsou místní poradní sbory (Ortsbeiräte) a poradní sbory pro cizince (Ausländerbeiräte). Místní poradní sbory jsou stanoveny v § 81 a 82.

Podobně jako v české právní úpravě je zřízení místních částí (Ortsbezirk) dobrovolné a závisí na rozhodnutí zastupitelstva. Pokud je však místní část zřízena, musí být obligatorně zřízen institut poradního sboru (místní částí). V komparaci s národní právní úpravou jde o vyšší míru povinnosti, neboť zřízení části obce (místní částí) nemusí být v českém komunálním právu spojeno se zřízením osadního výboru.

Poradní sbor je svým charakterem více podobný právní úpravě městských částí a městských obvodů v českém právu než osadními výboru. Poradní sbor je volen přímo občany místní části v termínu komunálních voleb. Podle počtu obyvatel místní části má 3 až 9 členů, pokud je místní část větší než 8 000 obyvatel, má nejvýše 19 členů. Členové poradního sboru vykonávají svou funkci bez nároku na honorář (ehrenamtlich).

Působnost poradního sboru je stanovena poměrně široce: Poradní sbor má být slyšen ke všem důležitým záležitostem, které se týkají místní části, zejména pak k návrhu rozpočtu. Poradní sbor má navrhovací právo ve všech záležitostech, které se týkají místní části. Vyjadřuje se ke všem otázkám, které mu jsou předloženy zastupitelstvem a radou obce. Zákon přímo umožňuje svěřit poradnímu sboru určitou záležitost, pokud tím „nebude narušena jednotka správy obce“. Dále zákon stanoví, že poradnímu sboru musí být k výkonu jeho činnosti poskytnuty dostatečné finanční prostředky. Navenek zastupuje poradní sbor představený (Ortsvorsteher), který je volen členy poradního sboru. Rada obce (Gemeindevorstand) se může účastnit jednání poradního sboru.

²⁴ Ke stažení zde: <https://www.rv.hessenrecht.hessen.de/bshe/document/jlr-GemOHE2005V17P40>.

Srovnáme-li právní úpravu poradního sboru s právní úpravou osadního zřízení je na první pohled viditelné, že hesenská právní úprava více počítá s aktivní součinností orgánů (velké) obce a nikoliv jen poradního sboru. Zákon předpokládá, že zastupitelstvo nebo rada bude poradnímu orgánu klást určité otázky, ke kterým se následně bude vyjadřovat. Na rozdíl od české právní úpravy obsahuje hesenská právní úprava příslib dostatečných finančních prostředků na činnost poradního sboru. Přesto, jak uvidíme níže, není hesenská právní úprava nejpodrobnější.

3.1.2 Sasko

Rozloha Saska činí 18 416 km² a žije zde celkově 4,1 milionů obyvatel. Počet obcí v Sasku činí celkově 419 obcí, z nichž se celkově 374 z nich dále člení na 3 585 místních částí. Územní reformy probíhaly v 90. letech minulého století, a to převážně na základě dobrovolného slučování. Právě pro zaniklé obce předjímá saské obecní zřízení²⁵ osadní zřízení (Ortschaftsverfassung). Podobně jako v případě Hesenska lze nalézt podobnosti spíše s právní úpravou statutárních měst než s národní úpravou osadního zřízení.

Zákon umožňuje, aby se výše uvedené místní části mohly transformovat do osad (Ortschaft). Pokud je vytvořena osada, vznikne rada osady (Ortschaftsrat), která si zvolí svého předsedu (Ortschaftsvorsteher). Podobně jako v případě Hesenska počítá saská právní úprava s přímými volbami obyvatel osady s totožným volebním obdobím jako v případě zastupitelstva (velké) obce.

I v relaci s hesenskou právní úpravou má saská osada ještě podrobněji stanovenou působnost: Osada rozhoduje o údržbě, vybavení a využívání veřejných zařízení, které se v ní nachází a jejichž význam nejde nad rámec osady, s výjimkou škol. Dále rozhoduje o zajištění a pořadí přestavby, výstavby a údržby ulic, silnic a náměstí, jejichž význam nejde nad rámec osady, včetně veřejného osvětlení. Osada pečuje o ráz místa a jeho obraz, o údržbu a tvorbu veřejných parků a zeleně, jejichž význam nejde nad rámec osady. Osada podporuje svazy a spolky a další místní uskupení, podporuje a provádí vlasteneckou péči a podporuje zachovávání místních zvyků. Osada pečuje o stávající patronáty a partnerství.

Nadto může zastupitelstvo (velké) obce vydat všeobecnou směrnici, kterým stanoví radě osady další oblast působnosti. Podobně jako v hesenské právní úpravě stanoví i saská právní úprava výslovně „převod přiměřených finančních prostředků z rozpočtu“. Přiměřenost se zohledňuje veřejnými zařízeními, která osada spravuje a úkoly, které vykonává.

Osada má výslovně stanoveno právo být slyšena v důležitých záležitostech, kterými jsou rozpočet, plánování týkající se osady, dispozice s majetkem nacházejícím se v osadě. Zákon stanoví výslovné právo osady podávat návrhy ke všem záležitostem, které se jí týkají. Návrhy osady musí být projednány zastupitelstvem nejpozději na další schůzi po schůzi následující, pokud o návrhu nebylo zastupitelstvem jednáno v uplynulých šesti měsících.

Předseda osady může zastupovat starostu (velké) obce v oblastech týkajících se osady, může se účastnit jednání zastupitelstva a jeho výborů. Osadu je možné zrušit, rozhodnutí zastupitelstva (velké) obce je však účinné nikoliv od nadcházejících voleb, nýbrž až od voleb, které se uskuteční následně, tj. za jedno další volební období.

²⁵ Ke stažení zde: <https://www.revosax.sachsen.de/vorschrift/2754-Saechsische-Gemeindeordnung>.

Saská právní úprava je na první pohled ještě detailnější než právní úprava ve spolkové republice Hesensko. Vedle podrobnosti právní úpravy lze zmínit zejména zákonnou povinnost projednat určitý návrh, který osada adresuje vůči zastupitelstvu a ztížený způsob jejího zrušení. Přesto však existuje ještě podrobnější právní úprava, kterou je právní úprava forem subobecní struktury ve spolkové republice Durynsko.

3.1.3 Durynsko

Rozloha Durynska činí 16 171 km² a žije zde celkově 2,2 milionů obyvatel. Počet obcí v Durynsku činí celkově 631. Územní reforma zde probíhala na počátku 90. let minulého století. Ta měla být v letech 2014 až 2018 doprovázena další územní reformou, která se však z řady příčin (především politických) neuskutečnila²⁶. Přesto však od roku 2008 do současnosti přetrvávala velmi zajímavá právní úprava určité formy subobecní struktury, tzv. venkovská obec (Landgemeinde), která měla být využita ve zmíněné územní reformě. V současnosti existuje 30 venkovských obcí, které svým sloučeným (právně zaniklým) členům nabízí zřejmě nejširší škálu pravomocí napříč německou úpravou subobecní struktury.

Podle ustanovení § 45a obecního zřízení Durýnska²⁷ je venkovská obec v jednotlivých místních částech povinna zřídit radu osady (Ortschaftsrat), která se skládá ze starosty a členů osady. Podobně jako v ostatních případech se různé místní části mohou sdružovat do osad. Podle velikosti osady má rada osady 4 až 10 členů, nejnižší velikost osady činí 500 obyvatel.

Rada osady rozhoduje o záležitostech osady. Může dávat doporučení a návrhy ve všech záležitostech, které se jí týkají. Doporučení a návrhy musí být projednány do tří měsíců příslušným orgánem venkovské obce. Osada musí být včas slyšena ve všech důležitých záležitostech, které se jí dotýkají. Osadě musí být dána přiměřená lhůta k vyjádření, a to zejména před začátkem projednávání o rozpočtu a územním plánu. Novinkou oproti výše uvedeným právním úpravám je povinnost orgánu venkovské obce „sdělit důvody, proč návrhu osady nebylo vyhověno“.

Podle zákona osada rozhoduje o využití rozpočtu pro kulturní, sportovní a sociální účely. Podobně jako v případě saské právní úpravy dbá osada o vlastivědné a historické zvyklosti a celkově o tradice a udržování osadní spolkové činnosti, včetně dobrovolných hasičů. Osada určuje názvy ulic, cest, náměstí a mostů, stanoví pořadí prací údržby cest, ulic, náměstí, včetně osvětlení, veřejných parků a zeleně. Osada se účastní soutěží rozvoje a zkrášlení obce, podobně jako v případě Sasky pečuje o již uzavřené patronace a partnerství. Podává informace a dokumentaci o osadě, kterou reprezentuje. Osada užívá, udržuje a buduje dětská hřiště, zařízení na trávení volného času mladých, sportovní zařízení, společenské domy a vlastivědná muzea.

Osada podává návrhy k územním změnám, změnám obecně závazných vyhlášek, výstavbě a přestavbě ulic, cest a náměstí v osadě, plánování a provádění investic, udělení stavebního souhlasu v osadě, plánování, zřizování, změně či uzavření veřejných zařízení, majetkovým dispozicím s nemovitostmi venkovské obce, ke konáním trhů v osadě. Podobně jako v ostatních právních úpravách zaručuje zákon osadám v Durýnsku dostatečné finanční prostředky pro výkon své působnosti.

Právo osad však má i své meze. Durýnská právní úprava obsahuje katalog brzd a protiváh. Právní úprava výslovně stanoví mantinely působnosti osad. Rozhodnutí rady osady nesmí působit proti (přirozenému)

²⁶ Podrobněji např.: <https://www.deutschlandfunk.de/reihe-wahlversprechen-gebietsreform-in-thueringen-100.html>.

²⁷ Ke stažení zde: <https://www.landesrecht.thueringen.de/bsth/document/jlr-KomOTH2003V22P45a>.

srůstání venkovské obce a nesmí směřovat proti jejím základním cílům. Rada osady musí vždy brát v potaz zákonné úkoly a celkovou působnost venkovské obce, včetně tvorby místní legislativy a rozhodování o rozpočtu. Rozhodnutí rady osady, které nejsou v souladu s výše uvedeným ustanovením, mohou být změněny nebo zrušeny většinovým rozhodnutím zastupitelstva venkovské obce. Výkon rozhodnutí rady osady přísluší starostovi venkovské obce, který je však může odložit (sistovat). Pokud rada osady setrvá na svém rozhodnutí, rozhoduje nadřízený orgán, resp. správní soudnictví.

3.1.4 Shrnutí

Německá právní úprava vybraných forem meziobecní spolupráce je oproti české právní úpravě mnohem podrobnější a celkově vyváženější, neboť obsahuje práva a povinnosti nejenom různých forem subobecní struktury vůči orgánům (velké) obce, nýbrž i práva a povinnosti orgánů obce vůči subobecní struktuře. Obecně jsou sledované formy subobecní struktury ve spolkových republikách Hesensko, Sasko a Durynsko svým charakterem a podrobností podobnější národní právní úpravě statutárních měst a nikoliv právní úpravě osadního zřízení podle zákona o obcích. Tomu odpovídá i přímá volba. Pro všechny tři příklady je rovněž společný zákonný příslib dostatečných finančních prostředků pro jejich činnost.

Zřízení místního poradního sboru v Hesensku je vázáno na existenci místních částí. Pokud jsou místní části zastupitelstvem zřízeny, musí být zřízen místní poradní sbor. Právní úprava této formy subobecní struktury je nejen podrobnější než v případě českého osadního zřízení, nýbrž především předjímá aktivní účast orgánů (velké) obce. I když je poradní sbor zřízen zastupitelstvem obce, zákon počítá s povinnou vzájemnou interakcí obou entit, zatímco česká právní úprava je spíše založena na prostém podávání informací z osady (velkému) zastupitelstvu.

Rovněž saská právní úprava není zcela obligatorní a počítá se vznikem osad. Pokud však osady vzniknou, musí obligatorně vzniknout rada osady. Saská právní úprava obsahuje vedle širokého katalogu činností, které rada vykonává, povinnost orgánů (velké) obce projednat návrh osady v určité lhůtě. Zákon rovněž poměrně stěžuje zrušení rady osady, která nenastane hned, nýbrž až v dalším volebním období po následujícím. Oproti české právní úpravě se předseda rady osady může účastnit nejen zasedání zastupitelstva, nýbrž i jeho výborů. Saská právní úprava obsahuje rovněž směr, podle kterého má být určena výše finančních prostředků. Finanční prostředky mají být určeny v závislosti na existující veřejná zařízení a úkoly osady.

Durynská právní úprava osadních rad není vázána na vznik osad, nýbrž je celkově pro venkovskou obec obligatorní. V právním řádu SRN jde v tomto ohledu o výjimečnou právní úpravu, která měla být využita k rozsáhlé územní reformě v Durynsku. Rovněž v této úpravě je stanovena konkrétní doba, kdy musí být návrh rady osady projednán orgány venkovské obce. Navíc obsahuje právní úprava povinnost poskytnutí přiměřené lhůty k vyjádření se rady osady k návrhu některého z orgánů venkovské obce a povinnost těchto orgánů odůvodnit případný nesouhlas s návrhem rady osady. Celkově je durynská právní úprava subobecní struktury nejvíce propracovaná, čemuž odpovídá i katalog brzd a protíváh, resp. možnost řešit spory mezi osadou a starostou venkovské obce v rámci správního řízení, resp. správního soudnictví.

3.2 Formy subobecní struktury v Rakousku

Rakouská republika je federací uspořádanou do devíti spolkových republik. Podobně jako v sousední SRN je právo obcí součástí zemské legislativy. V Rakousku tak existuje devět v zásadě různých právních

úprav obecního zřízení, včetně různých forem subobecní struktury. V dalším textu budou využity příklady právní úpravy Štýrska a Dolního Rakouska. Důvodem k vybrání právě těchto spolkových zemí byla především skutečnost, že ve Štýrsku proběhla recentně (2015) poměrně rozsáhlá územní reforma, zatímco v Dolním Rakousku územní reformy neprobíhají. Vedle základních otázek tématu této Studie tak sledujeme rovněž, zdali je právní úprava v obou spolkových zemích právě z tohoto důvodu rozdílná.

3.2.1 Štýrsko

Rozloha Štýrska činí 16 401 km² a žije zde celkově 1,25 milionů obyvatel. Počet obcí ve Štýrsku činí 286, územní reforma zde proběhla v roce 2015. Subobecní struktura je upravena obecním zřízením Štýrska²⁸. Ač zákon obsahuje legální pojem osada (Ortschaft), není na ní vázána subobecní struktura. Osady mohou mít své názvy, které jsou velmi často totožné, jako byly názvy zaniklých obcí. Subobecní struktura je navázána na pojem místní správní jednotka (Ortsverwaltungsteil).

Na rozdíl od příkladů ze SRN je zřízení konkrétní formy subobecní struktury dobrovolné a souvisí se zřízením místních správních jednotek. Jsou-li zřízeny, pak může zastupitelstvo zvážit zřízení funkce místního představeného (Ortsvorsteher). Ve Štýrsku tak nevzniká kolektivní orgán, nýbrž individuální orgán, který ustavuje zastupitelstvo na návrh starosty. Tato funkce je zřízena tehdy, pokud je to účelné a v zájmu užšího vztahu mezi občany místní správní jednotky a orgány (velké) obce.

Jako místní představený může být pověřena osoba, která je volitelná do zastupitelstva a má bydliště v místní správní jednotce. Funkce se zřizuje na dobu funkčního období zastupitelstva. Místní představený může být odvolán zastupitelstvem na návrh starosty. Místní představený je na rozdíl od SRN či právní úpravy v ČR úzce spjat se starostou obce coby individuálním orgánem. Místní představený informuje starostu o přáních a požadavcích obyvatel jednotky a stavu majetku obce, resp. veřejných zařízení, zejména ulic, cest, mostů a náměstí ve své místní jednotce a podává v této souvislosti návrhy. Místní představený je vázán pokyny starosty. Starosta jej může přizvat na jednání zastupitelstva, které mu udělí slovo v případech, kdy jde o místní správní jednotku.

3.2.2 Dolní Rakousko

Rozloha Dolního Rakouska činí 19 186 km² a žije zde celkově 1,7 milionů obyvatel. Počet obcí v Dolním Rakousku činí 573, po roce 1990 zde neproběhla žádná územní reforma. Subobecní struktura je upravena obecním zřízením Dolního Rakouska²⁹. Subobecní struktura je velmi podobná právní úpravě Štýrska, od které vykazuje jen drobné odchylky.

Na rozdíl od místních správních jednotek ve Štýrsku se subobecní struktura využívá v pro českého čtenáře běžněji používaném pojmu místní část (Ortsteil). Princip vytvoření funkce místního představeného (Ortsvorsteher) je pak analogická. Úprava Dolního Rakouska umožňuje navíc ještě zřízení rady místní části, pokud je to vhodné. Rovněž v této právní úpravě je místní představený podřízen starostovi.

3.2.3 Shrnutí

V komparaci se SRN je rakouská právní úprava subobecní struktury úžeji vymezená a kvalitativně se přibližuje právní úpravě osadního zřízení v České republice. Na rozdíl od té je však mnohem více

²⁸ Ke stažení zde:

<https://www.ris.bka.gv.at/GeltendeFassung.wxe?Abfrage=LrStmk&Gesetzesnummer=20000218>.

²⁹ Ke stažení zde:

<https://www.ris.bka.gv.at/GeltendeFassung.wxe?Abfrage=LrNO&Gesetzesnummer=20000105>.

spojena s individuální funkcí místního představeného, jehož základním partnerem je starosta (velké) obce. Kolektivní orgán – rada, nemusí být vůbec zřízen. Rakouská právní úprava subobecní struktury nestanoví katalog oprávnění zástupce místní části (ve Štýrsku místní správní jednotka) vůči orgánům obce, ani nárok místních částí na rozpočtu obce či právo na odpověď v konkrétním čase. Ač je obecní zřízení v působnosti spolkových zemí, je právní úprava v obou zvolených spolkových republikách velmi podobná. Na této skutečnosti nic nemění ani fakt, že ve Štýrsku proběhla v roce 2015 rozsáhlá územní reforma.

3.3 Formy subobecní struktury v Polsku, Slovensku a Maďarsku

Vzhledem k poměrně stručné právní úpravě forem subobecní struktury v Polsku, na Slovensku a v Maďarsku v relaci k právní úpravě SRN a Rakouska, jsou zmíněné země projednávány v jednom oddílu.

3.3.1 Polsko

Rozloha Polska činí 322 575 km² a žije zde celkově 37,9 milionů obyvatel. Počet obcí v Polsku činí celkově 2 477. Suobecní struktura je stanovena obecním zřízením Polska (ustawa o samorządzie gminnym)³⁰. Obecní zřízení upravuje několik forem subobecní struktury, které jsou rozdílné pro venkov a město. Na venkově je základní formou subobecní struktury tzv. solectwo, zatímco ve městech je to dzielnice (čtvrť) nebo osiedla (sídlo)³¹. Zákon výslovně umožňuje i jiný název pro formu subobecní struktury.

V roce 2009 byl přijat zvláštní zákon o soleckém fondu (Ustawa o funduszu soleckim), který se přímo dotýká financování této varianty subobecní struktury. Podle tohoto zákona může obec zřídit fond, do kterého vloží 1 % svých daňových příjmů. S tímto fondem mohou následně nakládat solectwa. Stát přispívá dalšími 20 až 40 % navíc k finančním prostředkům vloženým obcí. V případě městských forem subobecní spolupráce neexistují žádné podobné formy financování. Od roku 2014 je možné ze zřízeného fondu financovat rovněž meziobecní spolupráci.

Základní úprava solectwa (jako nejdůležitějšího z pomocných orgánů), je stanovena v ustanovení § 36 zákona o obcích³². Jeho orgány jsou vesnické shromáždění (zebranie wiejskie), šoltys a rada. Šoltys je volen radou. Orgány solectwa jsou voleny přímým a tajným hlasováním, což je rozdíl mezi českou a polskou právní úpravou. Dalším z rozdílů je zákonem aprobovaná možnost gminy delegovat na šoltyse a radu určitou část výkonu veřejné správy.

Na základě zákona mohou orgány gminy vydávat normativní právní akty (místní právní předpisy) týkající se nejen vnitřní organizace gminy, nýbrž i pomocných jednotek, což rovněž odlišuje právní úpravu Polska od osadních výborů. Podle zákona užívá pomocná jednotka komunální majetek a disponuje výnosy z tohoto majetku v rozsahu stanoveném ve statutu, který byl schválen gminou.

³⁰ Ke stažení zde: <https://isap.sejm.gov.pl/isap.nsf/download.xsp/WDU19900160095/U/D19900095Lj.pdf>.

³¹ Je však možné, aby rovněž ve městském osídlení bylo zřízeno solectwo, in: Swianiewicz, Pawel: New Experiments of Maintenance of Old Tradition? Dual System of Sub-municipal Units in Poland.

³² Čl. 36 „Usnášecím orgánem v solectwu je vesnické shromáždění a výkonným orgánem je šoltys. Šoltysovi poskytuje podporu rada solectwa. Šoltys a členové rady solectwa jsou voleni tajným a přímým hlasováním z neomezené listiny kandidátů stálými obyvateli solectwa oprávněnými k hlasování. Na šoltyse se vztahuje právní ochrana příslušející veřejným funkcionářům.

Statut stanoví rovněž rozsah činnosti vykonávaných samostatně pomocnou jednotkou v rozsahu majetku, který jí přísluší.

3.3.2 Slovensko

Rozloha Slovenska činí 49 034 km² a žije zde celkově 5,5 milionů obyvatel. Počet obcí na Slovensku činí celkově 2891. Základním právním předpisem je obecní zřízení³³. Ačkoliv zákon o obcích hovoří již v ustanovení § 1a o částech obce, nestanoví jim dále obecní zřízení žádné další pravomoci, byť odvozené od zastupitelstva obce. Subobecní struktura je stanovena jen v oblasti měst (§ 22 a násl.). V relaci k právní úpravě statutárních měst v České republice jde však o stručnější právní úpravu.

Na rozdíl od právní úpravy České republiky stanoví ustanovení § 22a odst. 1, že poměry měst nad 200 tisíc obyvatel budou řešeny samostatným právním předpisem. To se týká hlavního města Bratislavy (zákon č. 377/1990 Zb.), a Košic (401/1990 Zb.).

3.3.3 Maďarsko

Rozloha Maďarska činí 93 030 Km² a žije zde celkově 9,7 milionů obyvatel. Počet obcí v Maďarsku činí celkově 3154. Základním právním předpisem je obecní zřízení³⁴. Podle ustanovení § 62 je může zastupitelstvo obce fakultativně vytvořit určitou formu suobecní struktury (místní samospráva), která má zastupovat „zvláštní zájmy sídla“. Jde o výbor zastupitelstva svého druhu, jeho rozhodnutí může být podle § 61 zákona zrušeno starostou. Speciální právní úprava je věnována hlavnímu městu Budapešti³⁵. Analogicky k městům v SRN, Rakousku a Polsku vykonávají rovněž některá velká města kompetence okresu, který v Maďarsku existuje. Jde o města Szolnok, Debrecen, Győr, Szeged, Pécs.

3.3.4 Shrnutí

Právní úprava subobecní struktury Maďarska je v mnohém kvalitativně podobná právní úpravě osadního zřízení v České republice, zatímco právní úprava v Polsku je rozsáhlejší. V komparaci s právní úpravou SRN chybí této právní úpravě záruky, že problémy místních částí budou skutečně projednány. V případě Polska je pro Českou republiku velmi inspirativní především možnost financování forem suobecní struktury prostřednictvím fondů se státní účastí.

Slovenská právní úprava neobsahuje žádnou konkrétní formu subobecní struktury, kterou by obecní zřízení nabízelo. V tomto ohledu jde do jisté míry o vybočení z hlavního proudu střeoevropského kontextu, neboť subobecní struktura je součástí právního řádu všech sledovaných zemí.

³³ Ke stažení např. zde: [369/1990 Zb. Zákon o obecnom zriadení | Aktuálne znenie \(zakonypreludi.sk\)](#).

³⁴ Ke stažení zde: [Mötv. - 2011 CLXXXIX. Zákon o místních samosprávách Maďarska – Sbírka platných zákonů \(net-jogtar-hu.translate.google\)](#).

³⁵ Ke stažení zde: <https://njt.hu/eli/v01/TV/1994/43>.

4. Závěr

Právě dokončená studie se pokusila nalézt odpovědi na tři v úvodu položené otázky. První otázka se týkala fakultativnosti využívání a zřizování určitých forem subobecní struktury. Na základě analýzy právních úprav sousedních zemí ČR a Maďarska vyplynulo, že princip fakultativnosti je v prostoru střední Evropy převládající. To platí i pro právní úpravu ve vybraných zemích SRN, která se svým obsahem podstatně vymyká ostatním právním úpravám. I v právní úpravě SRN totiž nalezneme prvky fakultativnosti v tom smyslu, že nejprve musí zastupitelstvo rozhodnout o vzniku určitých geograficko-institucionálních jednotek, (obecně řečeno místních částí), kde následně může probíhat interakce konkrétní formy subobecní struktury s orgány obce, která je už obligatorní. Pokud však místní část zřízena není, subobecní struktura se nerealizuje. Pouze právní úprava Durynska je celkově obligatorní, což je však způsobeno tím, že forma venkovské obce měla být využita při plánované územní reformě v roce 2018.

Druhou otázku, kterou si studie na svém počátku kladla, je otázka míry podrobnosti právní úpravy různých forem subobecní struktury. S výjimkou příkladů ze SRN je podrobnost právní úpravy subobecní struktury nízká. Obecně platí, že zákon stanoví jen základní parametry funkce určité formy subobecní struktury, její konkretizace je ponechána většinou na rozhodnutí zastupitelstva, resp. dalších orgánů obce. Velmi podrobná úprava byla naopak zaznamenána v SRN.

Třetí z položených otázek se týkala vzájemného vztahu mezi konkrétní formou subobecní organizace a orgány (velké) obce. S ohledem na poměrně stručnou právní úpravu ve většině ze sledovaných zemí, včetně České republiky (osadní výbory), lze konstatovat, že právní úprava většinou nepřináší místním částem a jejich občanům mnoho garancí k tomu, že jejich návrh bude příslušným orgánem (velké) obce seriózně projednán. Právní úprava České republiky, Polska, Maďarska i Rakouska je spíše jednostranně založená ve smyslu informování zastupitelstva o problémech určité místní části, než aby zaručovala vynutitelné právo místních částí. Právní instituty kvalitativně vyšší kvality je však možné nalézt v rakouské a polské právní úpravě (např. možnost výkonu určité části veřejné správy, přímé a tajné volby, regulace poměrů v osadě právními předpisy atd.), zatímco v případě české a maďarské právní úpravy jde v relaci ke zmíněným zemím spíše o lakonickou právní úpravu, která konkretizaci ponechává na jednotlivých zastupitelstvech obcí.

Právní úprava SRN obsahuje rozsáhlý katalog pravomocí místních částí ve smyslu obligatornosti jejich projednání s příslušnými orgány (velké) obce, včetně určitých záruk, kterými je zákonem stanovená doba, kdy musí být určitá věc projednána, či příslib finančních prostředků pro svou činnost.

II.

V České republice se právní úprava forem subobecní struktury týká již zmíněného osadního zřízení a územně členěných statutárních měst. Vzhledem k tomu, že v roce 2018 publikovalo MV rozsáhlou analýzu fungování statutárních měst, včetně podrobného zahraničního zkoumání, tvořila jádro této studie subobecní struktura ve formě osadního zřízení, která byla komparována s ostatními zeměmi.

I když jsou polská i rakouská právní úprava poměrně stručné, přeci jen jsou o něco podrobnější než právní úprava v ČR, která v zásadě toliko umožňuje, aby se předseda osadního výboru účastnil jednání zastupitelstva, a aby mu bylo uděleno slovo. Rakouská právní úprava obsahuje aspoň příklady oblastí, ke kterým by se místní části měly vyjadřovat, zatímco polská právní úprava aspoň částečně upravuje podíl místní části na majetku obce, a to prostřednictvím fondů, do kterých přispívá rovněž stát a další instituty, např. přímé a tajné volby do solectwa.

Česká právní úprava subobecní struktury je zřejmě nejpodobnější právní úpravě maďarské, která však na rozdíl od české umožňuje zrušení určitého rozhodnutí místní části starostou. Přes všechny rozdílnosti však platí, že jsou právní úpravy zmíněných zemí na obsahově na velmi podobné úrovni.

Pouze právní úprava SRN se kvalitativně i kvantitativně vymyká ostatním právním úpravám. Pojetí pravomocí místních částí se velmi přibližuje pojetí městských částí nebo městských obvodů, jak je známe z praxe územně členěných statutárních měst v ČR, a to včetně přímých a všeobecných voleb do místních částí.

Pokud by v budoucnu připravovalo MV rozsáhlejší změnu osadního zřízení, lze vzít za vzor primárně právní úpravu SRN a částečně pak rovněž právní úpravu Polska a Rakouska, pokud by rozsah právní úpravy byl nižší.